

MAPK TBEH

NIMENSÄ
PILANNUT
KAUPUNKI

Марк Твен

Nimensä pilannut kaupunki

«Public Domain»

Твен М.

Nimensä pilannut kaupunki / М. Твен — «Public Domain»,

Содержание

I	5
Конец ознакомительного фрагмента.	13

Mark Twain

Nimensä pilannut kaupunki

I

Siitä on vuosia kulunut. Hadleyburg oli koko seutukunnan rehellisin ja nuhteettomin kaupunki. Kolmen sukupolven ajan oli se säilyttänyt tuon maineensa tahrattomana ja ylpeili siitä enemmän kuin mistään muusta omistamastansa. Niin ylpeä se oli siitä ja niin harras turvaamaan sen pysyväisyyttä, että lapsukaisille jo kehdoissa alettiin opettaa kunniallisen käytöksen periaatteita, ja samanlaiset opetukset tehtiin siitalähtein pääasiaksi koko heidän kehitysvuosiensa kasvatuksessa. Kaiken aikaa torjuttiin niinkään kiusauksia nuorison tieltä, jotta nousevan polven kunto sai kaikki mahdollisuudet karaistuaan ja lujittuaan, ikäänkuin luihin asti juuttuaan. Naapurikaupungit olivat tästä kunniakkaasta ylevämmyydestä kateellisia. Ne olivat irvistelevinä Hadleyburgin siitä tuntemaa ylpeyttä ja pitävänä sitä turhamaisuutena. Mutta pakko oli niiden sentään tunnustaa, että Hadleyburg toden teolla oli lahjomaton kaupunki, ja jos noilta toispaikkalaisilta tiukemmin tiedusti, niin myönsivät he senkin, että pelkkä Hadleyburgista kotoisin oleminen riitti kaikeksi nuoren miehen tarvitsemaksi suositteluksi hänen syntymäkaupungistaan lähtiessään ulomma etsimään vastuullista tointa.

Mutta ajan mittaan Hadleyburg viimein kovaksi onnekseen loukkasi erästä sitä kautta kulkevaa muukalaista – mahdollisesti tietämättään, varmastikin välittämättään, sillä Hadleyburg oli itsekylläinen eikä piitannut rahtuakaan muukalaisista tai heidän mielipiteistään. Olisi kuitenkin ollut hyvä tehdä poikkeus tähän yhteen nähden, sillä hän oli katkera ja kostonhimoinen mies. Kautta kokonaisen vuoden harhailujen hän hautoi kärsimäänsä vääryyttä ja yritteli kaikkina joutohetkinään keksiä sille riittävää hyvitystä. Moniakin suunnitelmia hän sommitteli, ja hyviä ne olivat jokainen, mutta yksikään ei ihan kyllin perinjuurinen. Kehnoimmatkin niistä olisivat tuottaneet tarviötä monen monitukselle yksilölle, mutta hänen vehkeensä piti kohdata koko kaupunkia, ainoatakaan asujanta koskemattomaksi säästämättä. Vihdoin hänen mieleensä johtui oivallinen aatos, sykähdyttäen hänen sydäntään ilkimielisellä ilolla. Hän kävi siitä oitis laatimaan suunnitelmaansa, itseksensä sanoen: "Se keino tepsii – minä lahjon kaupungin."

Kuutta kuukautta myöhemmin hän läksi Hadleyburgiin ja saapui kärryillä kello kymmenen tienoissa illalla pankin vanhan rahastonhoitajan talolle. Hän reutoi kärryiltä selkäänsä säkin, hoippui sitä kantaen pihan yli ja koputti ovelle. Naisen ääni virkahti: – Sisään. – Hän astui huoneeseen ja laski säkkinsä rautauunin loukkoon, kohteliaasti huomauttaen vanhalle rouvalle, joka lampun ääressä luki "Lähetysanomioita":

– Istukaa vain, rouva hyvä, en teitä häiritse. Kas noin – nyt se on jokseenkin hyvässä piilossa; tuskini tietäisi siinä mitään olevankaan. Saanko toviksi tavata miestänne, hyvä rouva?

Ei, hän oli mennyt Brixtonissa käymään, palatakseen kenties vasta aamulla.

– Vai niin, hyvä rouva; no, eipä sillä väliä. Halusin vain jättää tuon säkin hänen huostaansa, luovutettavaksi oikealle omistajalleen, kun se löytyy. Minä olen vieras; hän ei minua tunne; pistäisin vain täksi iltaa kaupunkiin suorittamaan tehtävän, joka on ollut kauvan mielessäni. Asiastani olen nyt valmis; lähdän hyvillä mielin ja hiukan ylpeissänikin, ettekä minua enää milloinkaan näe. Säkkiin on kiinnitetty paperilappu, joka selittää kaikki. Hyvää yötä, rouva.

Vanhaa rouvaa pelotti salaperäinen, kookas muukalainen, joten hän oli tämän poistumisesta hyvillään. Mutta hänen uteliaisuutensa oli herännyt; hän astahti kiireesti säkin luo ja sieppasi lampun valoon paperin. Kirjelmä alkoi seuraavasti:

JULKAISTAVAKSI, tai etsittäköön oikea mies yksityisellä tiedustelulla – minun puolestani sopii menetellä kummin päin tahansa. Tämä säkki sisältää satakuusikymmentä naulaa neljä luotia rahaksi lyötyä kultaa —

– Hyväinen aika, eikä ole ovi lukossa!

Mrs. Richards syöksähti vapisevana ovelle ja lukitsi sen, veti sitten alas ikkunankaihtimet ja seiso siinä säikkyneenä, tuskaannuksissaan ja vaivaten aivojaan älytäkseen vielä jotakin muuta varokeinoa itsensä ja aarteiden paremmaksi turvaamiseksi. Hän kuunteli tuokion, murtovarkaita vaanien, antausi sitten uteliaisuuden valtaan ja palasi lampun ääreen lukemaan kirjeen loppuun:

"Olen muukalainen ja lähdän piakkoin takaisin omaan maahani, jäädäkseni sinne ainiaaksi. Olen Amerikalle kiitollinen siitä, mitä olen sen hoivassa saanut pitkään ellessäni tähtilipun alla. Ja eräälle sen kansalaiselle – Hadleyburgin asukkaalle – olen erityisen kiitollinen pari vuotta takaperin kokemastani suuresta avuliaisuuden teosta. Kahdestakin oikeastaan. Selitän sanani. Minä olin peluri. *Olin*, sanon: Olin häviöön suistunut peluri. Saavuin tähän pikku kaupunkiin yöllä, nälissäni ja pennittömänä. Anoin apua – pimeässä; minua hävetti kerjätä päivänvalolla. Pyysin oikealta mieheltä. Hän antoi minulle kaksikymmentä dollaria – toisin sanoen, antoi minulle elämän, kuten siitä minä ajattelin. Hän antoi minulle myöskin varallisuuden, sillä siitä rahaerästä minä pelipöydän ääressä rikastuin. Ja lopuksi on hänen minulle lausumansa huomautus säilynyt mielessäni tähän päivään asti ja vihdoinkin voittanut minut, siten pelastaen siveellisen kuntoni tähteet: minä en enää pelaa. Minulla ei nyt ole käsitystäkään siitä, kuka se mies oli, mutta tahdon hänet löydettäväksi, tahdon toimitettavaksi hänelle tämän rahasumman – antakoon sen muille, heittäköön menemään tai pitäköön, miten vain haluaa. Se on pelkästään minun tapani osottaa kiitollisuuttani häntä kohtaan. Jos voisin viipyä, niin etsisin hänet käsille itse; mutta eipä hätää, kyllä hän löytyy. Tämä on rehellinen kaupunki, lahjomaton kaupunki, ja tiedän voivani pelkäämättä luottaa siihen. Tuo mies voidaan todeta siitä huomautuksesta, jonka hän minulle lausui; uskon varmasti, että hän muistaa sen.

Suunnitelmani on seuraava: Jos pidätte parempana kuulustella yksityisesti, niin tehkää siten. Kertokaa tämän kirjelmäni sisältö vähitellen jokaiselle, jota voidaan arvella oikeaksi mieheksi. Jos hän vastaa: 'Minä olen se mies; huomautukseni oli se ja se', niin käyttäkää koetta – avatkaa nimittäin säkki, jolloin löydätte sinetitystä kirjekuoresta tuon huomautuksen. Jos kokelaan mainitsema lause pitää sen kanssa yhtä, niin antakaa hänelle sen enemmältä kyselyttä rahat, sillä hän on varmasti oikea mies.

Mutta jos julkinen tiedustelu on mielestänne mukavampi, niin painattakaa tämä kirjelmä paikkakunnan lehteen – lisänään seuraavat ohjeet: Kolmenkymmenen vuorokauden kuluttua tästä päivästä lähtien ilmestyköön kokelas kaupungintalolle kello kahdeksalta illalla (perjantaina) ja antakoon huomautuksensa kirjekuoreen suljettuna pastori Burgessille (jos hän sen hyväntahtoisesti suostuu ottamaan toimekseen). Paikalla murtakoon mr. Burgess säkin sinetit, avatkoon sen ja verratkoon, onko huomautus oikea. Jos niin on asian laita, niin luovutettakoon rahasumma vilpittömine kiitollisuudentunteineni siten ilmaisadulle hyväntekijälleni."

Mrs. Richards vaipui istualleen, hiljalleen väristen kiihtymyksestä, ja syventyi pian aatoksiin – tähän laatuun: – Ihmeellinen asia!.. Kohtaapa siinä onni sitä hyväsydämistä miestä, joka omastaan jakoi tarvitsevaiselle!.. Olisipa sen vain tehnyt minun mieheni! – sillä me olemme kovin köyhiä, niin vanhoja ja köyhiä!.. – Sitten huoaten: – Mutta minun Edwardini ei se ollut; ei, hän ei ole muukalaiselle

kahtakymmentä dollaria antanut. Vahinko on sekin; nyt sen näen... – Sitten vavahtaen: – Mutta se on *pelurin* rahaa! Synnin palkkaa me emme voisikaan ottaa vastaan, emme voisi siihen kajotakaan. Minun ei tee mieleni olla sen lähellä; se tuntuu saastaiselta. – Hän siirtyi etäisemmälle tuolille... – Kunhan jo Edward tulisi ja veisi sen pankkiin; murtovaras saattaisi tunkeutua taloon millä hetkellä tahansa; kamalaa on olla täällä ypö yksin sen vartijana.

Kello yhdeltätoista palasi mr. Richards kotiin, ja hänen vaimonsa tervehtiessä: – Olen niin *kovasti* iloissani tulostasi! – pahotteli hän: – Väsyttää – väsyttää ihan näännyksiin. Surkeata on olla köyhä ja minun ijälläni pakotettu tekemään näitä kolkkoja matkoja. Aina jauha, jauha, jauha pois vain palkkasi edestä – toisen orjana, isännän istuskellessa kotonaan tohvelit jalassa, rikkaana ja kaikkia mukavuuksia saaneena.

– Olen kovasti pahoillani sinun tähtesi, Edward, sen tiedät. Mutta älähän sure; meillä on toimeentulomme; meillä on hyvä nimemme –

– Niin on, Mary, ja se merkitseekin kaikkea. Älä minun puheistani välitä – se on vain hetkellistä ärtymystä ilman mitään tarkotusta. Suutele minua – noin, kaikki nyreys on nyt tipo tiessä, enkä enää valittele. Mitä sinä olet saanut? Mitä on säkissä?

Hän sai nyt kuulla suuren salaisuuden. Ensi huumauksestaan toinnuttuaan hän virkahti:

– Satakuusikymmentäkö naulaa se painaa? Mary, siinä on nel-jäkymmentä-tu-hatta dollaria – kokonainen omaisuus! Tässä kaupungissa ei ole kymmentä miestä niin varakasta, Annahan minulle kirjelmä.

Hän lukaisi sen ja sanoi:

– Siinäpä vasta seikkailu! Ihan se on romaania, samanlainen kuin kirjoihin keksaistut mahdottomuudet, joita ei koskaan tosioloissa näe. – Hän oli nyt hyvin vireällä päällä – hilpeä, mitäpä riemastunut. Hän taputti vanhaa puolisoansa poskelle ja puheli leikkisästi: – Hei, me olemme rikkaita, Mary, rikkaita; meidän ei tarvitse muuta tehdä kuin haudata rahat ja polttaa paperit. Jos peluri konsanaan tulee kysymään, niin silmäilemme häntä vain kylmäkiskoisesti ja sanomme: "Mitä joutavaa lavertelettekaan? Emme ole ikipäivinä kuulleet mitään teistä tai kultasäkillisestänne." Hän sitten näyttäisi nololta, ja –

– Ja sillaikaa kun sinä laskettelet leikkiäsi on rahasumma yhä tuossa, ja murtovarkaitten aika lähenee joutuin.

– Totta. No niin, mitäs teemme – yksityisestikö olisi tiedusteltava? Ei, eihän toki; se tarvelisi romanttisuuden. Julkinen menettely on parempi. Siitäpä kohu nousee! Ja se saapi kaikki muut kaupungit kateellisiksi, sillä yksikään muukalainen ei uskoisi moista tointa millekään muulle kaupungille kuin Hadleyburgille, ja ne tietävät sen. Se on meille aimo valtti. Minun on nyt riennettävä kirjapainoon, muutoin myöhästyn.

– Mutta malta – malta – älä jätä minua tänne yksikseni sen kanssa, Edward.

Toinen oli jo mennyt. Hän viipyi kuitenkin vain hetkisen. Vähän matkaa asunnoltaan hän kohtasi sanomalehden omistajan ja toimittajan ja antoi hänelle paperin, sanoen: – Tässä on teille hyvä pätkä, Cox – pistäkää lehteen.

– Voipi jo olla myöhäistä, mr. Richards, mutta koetan katsoa.

Hänen kotiin palattuaan istuutui pariskunta uudestaan haastelemaan miellyttävästä salaisuudesta; unta eivät he kyenneet ajattelemaankaan. Ensimmäisenä kysymyksenä oli, kuka oli voinutkaan olla se kansalainen, joka oli muukalaiselle antanut kaksikymmentä dollaria. Se näytti helpolta, molemmat vastasivat yhteen suuhun:

– Barclay Goodson.

– Niin, – sanoi Richards, – hän sen olisi voinut tehdä, ja se olisi ollut hänen tapaistansa, mutta toista ei ole sellaista kaupungissa.

– Sen myöntää jokainen, Edward – myöntää ainakin itsekseen. Kuusi kuukautta on kaupunki nyt ollut jälleenkin oma oikea itsensä – rehellinen, ahdasmielinen, itsehurskas ja kitsas.

- Siksi hän sitä aina nimitteli, kuolinpäiväänsä asti – sanoipa sen suoraan julkikin.
- Niin teki, ja siitä häntä vihattiin.
- Hoo, tietysti, mutta vähätpä hän siitä välitti. Luulenkin hänen olleen enimmin vihattu mies keskuudessamme, lukuunottamatta pastori Burgessia.
- No, Burgess sen ansaitseekin – hän ei täällä enää koskaan seurakuntaa saa. Niin pikkumainen kuin kaupunki onkin, osaa se *hänet* arvostella oikein. Edward, eikö näytä kummalliselta, että muukalaisen piti määrätä Burgess rahojen luovuttajaksi?
- No, kyllähän – näyttäähän se. Vaikka —
- Mitä vaikkailemista siinä on? Valitsisitko *sinä* hänet?
- Mary, kenties muukalainen tuntee hänet paremmin kuin tämä kaupunki.
- *Sekö* Burgessia auttaisi!
- Mr. Richards näytti olevan pulassa vastauksesta; hänen vaimonsa silmäili häntä vakaasti ja odotti. Lopulta toinen sopersi epäroiden kuin epäilystä kohtaavan lausunnon antaja ainakin:
- Mary, Burgess ei ole keho mies.
- Hänen vaimonsa kummastui kerrassaan.
- Hän ei ole keho mies. Minä tiedän. Hänen koko epäsuosionsa perustui siihen yhteen seikkaan – seikkaan, josta pidettiin niin suurta melua.
- Siihen "yhteen seikkaan" tosiaan! Ikäänkuin ei se "yksi seikka" olisi riittänyt sellaisenaan!
- Kylliksi. Kylliksi. Hän ei vain ollut siihen syypää.
- Mitä puhutkaan! Vai ei syypää! Jokainen tietää, että hän *oli*!
- Mary, vakuutan sinulle – hän oli viaton.
- En voi uskoa, enkä usko. Mistä sinä tiedät?
- Se on tunnustus. Olen häpeissäni, mutta sen tunnustuksen teen. Minä olin ainoa, joka tiesin hänen syyttömyytensä. Olisin voinut hänet pelastaa, ja – ja – no, tiedäthän, kuinka kiihdyksissään kaupunki oli – minulla ei ollut siihen miehuutta. Se olisi kääntänyt joka ihmisen minua vastaan. Minun oli viheliäinen olla, peräti viheliäinen; mutta en uskaltanut; minulla ei ollut uljuutta asettua vastaan.
- Mary näytti tuskaiselta ja vaikeni toviksi. Sitten hän sopersi:
- En – en luule, että sinun olisi sopinut – sopinut – Ihminen ei saa – tuota – yleinen mielipide – täytyy olla niin varovainen – niin – Tie oli tukala, ja hän takelsi lietteeseen; mutta kotvasen kuluttua hän pääsi taas liikkeelle. – Sääliä, se oli kerrassaan, mutta – Kas, eihän meillä ollut varaa siihen, Edward – ei tosiaankaan ollut. Oi, en olisi missään nimessä suonut sinun sitä tekevän!
- Sellainen esiintyminen olisi kylmentänyt meiltä monien ihmisten ystävyyden, Mary; ja sitten – sitten —
- Se minua nyt kiusaa, mitä *hän* ajattelee meistä, Edward.
- Häinkö? *Hän* ei aavistakaan, että olisin voinut hänet pelastaa.
- Ahaa, – huudahti mrs. Richards huojentuneena, – siitä olen iloisiani. Niin kauan kuin hän ei tiedä, että sinä olisit voinut hänet pelastaa, hän – hän – niin, sehän tekee asian paljoka paremmaksi. Kas, olisi minun pitänyt tietääkin, ettei hän aavistanut, koska hän aina yrittellee ystävällisiä välejä meidän kanssamme, niin vähän kuin niitä edistämmekin. Monastikin ovat ihmiset minua siitä moitiskelleet. Nuokin Wilsonin väet, Wilcoxin perhe ja Harknessit ovat ottaneet ilkeäksi huvikseen sanoa: "*Teidän ystävänne* Burgess", kun tietävät sen minua kiusaannuttavan. Soisin, ettei hän olisi niin itsepintaisesti kiintynyt meihin; en pysty käsittämään, miksi hän yhä jatkaa.
- Sen voin minä selittää. Se on toinen tunnustus. Asian ollessa uutena kuumimmillaan ja kaupunkilaisten suunnitellessa hänelle tervaa ja höyheniä, ahdisti minua omatuntoni niin ankarasti, etten voinut painostusta kestää, vaan menin salaviihkää antamaan hänelle tiedon hankkeesta. Hän pujahti kaupungista ja pysyi poissa, kunnes paluu kävi turvalliseksi.
- Edward! Jos se olisi saatu ilmi —

– *Sanoppa* muuta! Vieläkin pöyristyttää minua pelkkä ajatus. Kaduin sitä heti seuraavana hetkenä, enkä rohjennut kertoa sinullekaan, jotteivät kasvosi kenties olisi sitä jollekulle ilmaisseet. Tuskaltani en sinä yönä saanut unta silmiini. Mutta muutaman päivän kuluttua huomasi, ettei kukaan ruvennut minua epäilemään, ja jälkepäin aloin olla iloissani teostani. Ja iloissani olen vieläkin, Mary – kaikesta sydäimestäni ja sielustani.

– Niin olen minäkin nyt, sillä kauheata olisi ollut kohdella häntä sillä tavoin. Niin, iloissani olen, sillä senhän sinä todellakin olit hänelle velkaa. Mutta, Edward, entäs jos se tulisi ilmi vieläkin, jonakuna päivänä!

– Eikä tule.

– Miksei?

– Siksi että kaikki luulevat Goodsonin häntä varottaneen.

– Niinhän tietenkin!

– Selvä se. Ja tietysti *hän* ei siitä välittänyt. Suostuttelivat ukko Sawlsberry-paran menemään häntä siitä syyttämään, ja hän läksi sinne uhoissaan ja sanoi suorat sanat. Goodson tähysteli häntä kiireestä kantapäähän kuin hakien hänestä kohtaa, jota hän voisi syvällisimmin halveksia; sanoi sitten: "Te siis olette tiedustusvaliokuntana, hä?" Sawlsberry myönsi jokseenkin olevansa. "Hm. Vaativatko he yksityiskohtia, vai luuletteko jonkinlaisen *ylimalkaisen* vastauksen kelpaavan?" "Jos he yksityiskohtia vaativat, niin minä tulen uudestaan, mr. Goodson; vien ylimalkaisen vastauksen ensin." "Hyvä on, käsketään heidän huilata hornaan – se on nähdäkseni kyllin ylimalkaista. Ja annanpa teille pikku neuvon, Sawlsberry; kun tulette yksityiskohtia kuulustamaan, tuokaa matkassanne vasu jäännöstenne kuljettamiseksi kotiin."

– Ihan Goodsonin tapaista; siinä on kaikki tunnusmerkit. Hän oli turhamainen vain yhdessä seikassa; hän luuli kykenevänsä neuvomaan paremmin kuin kukaan muu.

– Se ratkaisi jutun ja pelasti meidät, Mary. Asia jäi silleen.

– Senpä toki hyvinkin uskon!

He palasivat sitten kultasäkin salaisuuteen ja puhelivat siitä suurella innolla. Piankin alkoi keskustelu katkeilla – syvät mietiskelyt tuottivat keskeytyksiä. Katkot yhä tihenivät. Viimein Richards kokonaan vaipui aatoksiinsa. Hän istui kauvan tuijotellen ilmeettömästi lattiaan ja alkoi vähin erin korostaa mietteitensä hermostunein kädennytkähdyksin, jotka tuntuivat ilmaisevan mielipahaa. Ajattelevaan äänettömyyteen oli sillävälillä hänen vaimonsakin vaiennut ja hänkin liikehti kiusaantuneen rauhattomasti. Lopulta Richards nousi seisaalleen ja harppaili umpimähkään huoneessa, tukkaansa sormiellen, kuten saattaisi tehdä pahoja näkyjä saanut unissakäviö. Sitten hän näytti pääsevän selvään päätökseen; sanaakaan hiiskumatta hän painoi hatun päähänsä ja läksi kiireesti ulos. Hänen vaimonsa istui aatosalla, otsa rypyssä, eikä näyttänyt huomaavan olevansa yksin. Tuolloin tällöin hän jupisi: – Älä johdata meitä k... mutta – mutta me olemme niin köyhiä, niin köyhiä!.. Älä johdata meitä... Voi, kenelle siitä olisi vahinkoa? – eikä kukaan konsanaan tietäisi... Älä johda... – Ääni hupeni hyminäksi. Tovin kuluttua hän vilkaisi ympärilleen ja mutisi puolittain säikähtäen, puolittain ilahtuen:

– Hän on mennyt! Mutta voi hyväinen, hän kenties tulee liian myöhään – liian myöhään... Ehkei sentään – saattaa vielä olla aikaa. – Hän nousi ja jäi seisomaan ajatuksissaan, hermostuneesti väänellen käsiään. Häntä puistatti hiukan, ja hän ännäkösi kuivasta kurkusta: – Jumala minulle anteeksi antakoon – kauheata on sellaisia ajatella – mutta... Hyvä isä, millaisia me olemmekaan – millaisia kummallisia olentoja!

Hän kiersi lampun liekin alas, hiipi vaivihkaa poikki lattian, polvistui säkin viereen, tunnusteli sen vakoisia kylkiä käsillään ja hyväili niitä hellästi; hänen poloissa vanhoissa silmissään paloi ihasteleva hehku. Hän vaipui hajamielisiin mietiskelyihin, toisin ajoin puolittain toipuen niistä jupistakseen: – Jos vain olisimme malttaneet! – voi, jos olisimme hiukankin malttaneet, olematta niin kiireissämme!

Sillävälin oli Cox mennyt kotiinsa toimistostaan ja vaimolleen juurtajaksain kertonut kummallisen tapahtuman. Innokkaasti olivat he pakisseet siitä ja arvilleet, että Goodson-vainaja oli ainoa kaupunkilainen, joka oli voinut auttaa puutteenalaista muukalaista niin jalomielisellä summalla, kahdellakymmenellä dollarilla. Syntyi sitten pysähdys, ja molemmat kävivät mietiskeleviksi ja vaiteliaiksi. Ja vähitellen hermostuneiksi ja levottomiksi. Vihdoin virkahti vaimo ikäänkuin itsekseen:

– Kukaan ei tätä salaisuutta tiedä, paitsi Richardsit... ja me... ei yksikään.

Mies heräsi hiukan hätkähtäen aatoksistaan ja tähysteli kaihoksuen vaimoansa, jonka kasvot olivat vaalenneet hyvin kalpeiksi. Sitten hän epäröiden nousi seisaalleen, vilkaisi syrjäkatseella hattuunsa, sitten vaimoonsa – jonkinlaiseksi mykäksi kysymykseksi. Mrs. Cox nieli pariin kertaan, käsi kurkussa, ja vastaukseksi nyökäytti päätänsä. Seuraavassa silmänräpäyksessä hän jäi mutisemaan yksikseen.

Ja nyt Richards ja Cox riensivät autioita katuja pitkin, vastakkaisilta suunnilta. Lähettäen kohtasivat he toisensa kirjapainon portaiden juurella; katulyhdyn kumotuksessa he lukivat toinen toisensa kasvoista asian. Cox supatti:

– Eihän tästä tiedä kukaan muu kuin me?

Kuiskattu vastaus kuului:

– Ei yksikään sielu – kautta kunniani, ei yksikään sielu!

– Ellei ole myöhäistä —

Miehet olivat nousemaisillaan ylös portaita; silloin heidät saavutti juoksupoika, ja Cox kysyi:

– Sinäkö siinä, Johnny?

– Niin, sir.

– Sinun ei tarvitse lähettää aikaista postia – eikä *mitään* postia; odota kunnes annan määräyksen.

– Se on jo lähtenyt, sir.

– *Lähtenytkö?* – Kertauksesta sointui pohjaton pettymys.

– Niin, sir. Aikataulu Brixtoniin ja kaikkiin tuolla puolella oleviin postipaikkoihin muuttui tänään, sir – täytyi saada lehdet postivaunuun kahtakymmentä minuuttia aikaisemmin kuin tavallista. Kiirettä sain pitää; jos olisin ehtinyt kahta minuuttia myöhemmin —

Miehet käännähtivät kävelemään verkalleen pois, jäämättä jatkoa kuulemaan. Kumpainenkaan ei avannut suutansa kymmeneen minuuttiin; sitten sanoi kärtäisesti Cox:

– Mikä teidät sellaiseen hoppuun hullaannutti, sitäpä en käsitä.

Vastaus oli nöyrä kylläkin:

– Nyt sen huomaa, mutten jotenkuten tullut ajatelleeksi, katsokaas, ennenkuin oli myöhäistä. Mutta ensi kerralla —

– Hitto ensi kerrasta! Sitä ei tule tuhanteen vuoteen.

Ystävykset erosivat sitten hyvää yötä toivottamatta ja laahautuivat kotiin kuolettavan vamman saaneiden miesten ryhdillä. Kotona heidän vaimonsa hypähtivät vastaan innokas – No? – huulillaan – näkivät sitten vastauksen silmillään ja vaipuivat suruissaan istumaan, odottamatta sanojen vahvistusta. Molemmissa kodeissa syntyi kiivaanlainen väittely – uusi ilmiö; väittelyjä oli ollut ennenkin, mutta ei tulistuneita, ei tylyjä. Tämänöiset kiistat olivat kuin näennäisiä toinen toisensa jäljittelyjä. Mrs. Richards sanoi:

– Jos vain olisit malttanut, Edward – jos vain olisit pysähtynyt ajattelemaan; mutta ei, sinun piti päätähavin juosta kirjapainoon ja levittää tieto koko maailmalle.

– Kirjelmässä *sanottiin*: painattakaa se.

– Siitä viisi; sanottiin siinä myöskin, että voitiin käyttää yksityistä tietä, jos tahdottiin. Kas siinä – onko se totta vai valettako on?

– Ka, on, totta se on; mutta kun ajattelin, millaista huomiota se herättää ja kuinka oiva kiitoslause oli Hadleyburgille, että muukalainen luotti siihen niin —

– Hoh, tietenkin, tuon kaiken käsitän; mutta jos olisit vain pysähtynyt ajattelemaan, niin olisit älynnyt, ettet sinä *voinut* löytää oikeata miestä, koska hän on haudassaan eikä ole jättänyt jälkeensä

niin yhtäkään omaista tai sukulaista. Ja kunhan rahat vain olisivat joutuneet jollekulle, joka niitä mitä kipeimmin tarvitsi, ja kenenkään tulematta siitä vahinkoon, ja – ja —

Hän sortui itkuun. Hänen miehensä koetti ajatella jotakin lohdullista sanottavaa ja sai keksityksi:

– Mutta lopultakin, Mary, sen täytyy olla parhaaksi – sen *täytyy* olla; me tiedämme sen. Ja meidän täytyy muistaa, että se oli sallittua —

– Sallittua! Hyh, kaikkihan on *sallittu*, kun ihmisen täytyy puhdistautua typeryydestään. Ihan samalla tavalla oli *sallittua*, että rahasumman piti joutua meille tällä erityisellä tavalla, ja pitipä sinun sitten ottaa sekaantuaksesi Kaitselmuksen teihin – ja kuka sinulle antoi oikeuden siihen? Se oli syntiä, sitä se juuri oli – herjää pöyhkeyttä, eikä sen soveliaampaa säädyliselle ja nöyrälle —

– Mutta, Mary, tiedäthän kuinka meitä on kasvatettu koko ikämme, kuten kaikkiakin kaupunkilaisia, kunnes on tullut ehdottomasti toiseksi luonnoksemme olla hetkeäkään siekailematta, kun on kunniallinen teko tehtävänä —

– Voi, senhän tiedän, tiedän – se on ollut samaa ainaista totuttamista ja totuttamista ja totuttamista rehellisyyteen – rehellisyyteen jota on kehdosta saakka varjeltu pienimmältäkin mahdolliselta kiusaukselta, ja siten se on *keinotekoista* rehellisyyttä ja kiusauksen kohdatessa heikkoa kuin vesi, kuten olemme tänä iltana nähneet. Jumala tietää, ettei minulla ole koskaan ollut epäilyksen häivääkään juuttuneesta ja horjumattomasta rehellisyydestäni ennenkuin nyt – ja nyt heti ensimmäisen suuren ja todellisen kiusauksen kourissa minä, Edward, johdun siihen uskoon, että tämän kaupungin rehellisyys on yhtä lahoa kuin minunkin, yhtä lahoa kuin sinun. Tämä on halpamainen kaupunki, kovakiskoinen, kitsas kaupunki, ilman ainoatakaan muuta hyvettä kuin tämä rehellisyys, josta se on niin kuulu ja turhamainen; ja totta tosiaan uskonkin, että jos konsanaan sellainen päivä koittaa, jona sen rehellisyys joutuu suureen kiusaukseen, luhistuu sen loistava maine kuin korttilinna. Kas niinpä olen minä tehnyt tunnustukseni, ja minun on parempi olla; olen tekopyhä ja olen sitä ollut ikäni kaiken, tietämättäni. Älköön minua enää kukaan rehelliseksi sanoko – en siedä sitä.

– Minä – Niin, Mary, minusta tuntuu jotakuinkin samalta kuin sinustakin, tuntuu tosiaankin. Kummallista se myös on, kovin kummallista. En olisi sitä voinut milloinkaan uskoa – en.

Syntyi pitkällinen äänettömyys; molemmat olivat vaipuneet ajatuksiinsa.

Viimein vaimo vilkaisi ylös ja virkahti:

– Tiedän mitä ajattelet, Edward.

Richardsin kasvoilla kuvastui ilmitulleen ihmisen hämi.

– En häpeä sitä tunnustaa, Mary, mutta —

– Eihän sillä ole väliä, Edward – minä ajattelin samaa kysymystä itsekin.

– Sitä toivon. Mainitsehan se.

– Sinä ajattelit: kunhan vain voisi arvata, *mikä se huomautus oli*, jonka Goodson virkkoi muukalaiselle.

– Se on kerrassaan totta. Tunnen itseni syylliseksi, ja minua hävettää. Entä sinua?

– Minä olen siitä tunteesta jo suoriutunut. Teemmekin vuoteemme tähän lattialle, meidän on vartioitava kunnes pankin holvi aamulla avataan ja saapi säkin säilynsä... Voi onnetonta, voi onnetonta – että sellaisen erehdyksen teimme!

Makuusija tehtiin, ja Mary sanoi:

– Taikause – mikähän se saattoikaan olla? Ihmetyttää minua, mitä hän lienee huomauttanut. Mutta tule, nyt käymme makuulle.

– Ja nukumme?

– Ei – ajatteleimme.

– Niin – ajatteleimme.

Tällöin olivat Coxitkin suoriutuneet kinastaan ja sopineet, ollen menossa makuulle – pohtiakseen, pohtiakseen ja heittelehtiäkseen ja tuskaillakseen ja pulaillakseen, miten olikaan

saattanut kuulua Goodsonin huomautus häviöön joutuneelle tuhlarille, se kultainen huomautus, huomautus josta oli saatavana neljäkymmentätuhatta dollaria käteistä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.